

## บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่ตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

### The Village Governing Role of Headman in Muk Sub-District, Mueang District, Mukdahan Province.

รมย์นลิน ตั้งชนม์จำรัส, ชูชีพ สุขหมื่น และสมพร หลุงเจริญ

Romnarin Tungchondamrus, Chucheap Sukmeun and Somporn Lungcharoen

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

#### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน และปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยการให้ประชากรตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน และปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้านตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจากประชาชนในตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 397 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.68$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ด้านการประสานงาน ( $\bar{x} = 3.93$ ) อันดับสอง ด้านการวางแผน ( $\bar{x} = 3.80$ ) อันดับสาม ด้านการจัดการองค์กร ( $\bar{x} = 3.61$ ) อันดับสี่ ด้านการควบคุมประเมินผล ( $\bar{x} = 3.55$ ) อันดับห้า ด้านการวางแผนกำลังคน ( $\bar{x} = 3.50$ ) 2) บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.80$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการจัดการองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.61$ ) ด้านการวางแผนกำลังคน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.50$ ) ด้านการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.93$ ) ด้านการควบคุมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.55$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผู้ใหญ่บ้านมีการเรียกประชุม

คณะกรรมการหมู่บ้าน และลูกบ้าน แต่ไม่สามารถมาประชุมได้ทุกครั้ง ทำให้เกิดปัญหาในการวางแผนต่าง ๆ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และเกิดการทะเลาะวิวาทไม่สามัคคีกัน มีการแบ่งแยกเป็นพรรคแบ่งฝ่ายกันไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของหมู่บ้านเป็นหลัก ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ การกำหนดทิศทางของหมู่บ้านบางเรื่องไม่เป็นรูปธรรมตามทิศทางการพัฒนาหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากปัญหาด้านระยะเวลา และงบประมาณที่ลงมาในพื้นที่ไม่เพียงพอ การแบ่งงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากบุคลากรไม่ทำหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างเต็มที่ ทำให้บางหน่วยงานไม่เป็นระบบตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และในหมู่บ้านจัดคนเก่งตามหน่วยงานต่างๆ ได้ไม่พอเพียงพอ ด้านประชาสัมพันธ์ บุคลากรไม่มีความสามารถเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ก้าวทันต่อยุคสมัยใหม่ได้ เช่นการสร้างเว็บไซต์ เพราะคนเก่งๆไปทำงานในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่แล้ว ตลอดจนการสั่งงานตามสายบังคับบัญชา ไม่รวดเร็วเท่ากับผู้ใหญ่บ้านส่งโดยตรง คนที่วางแผนไว้ไม่มีความสามารถหรือมีภาวะความเป็นผู้นำด้านนั้นๆ ดี อันเนื่องมาจากการศึกษาที่จำกัดไม่เกินปริญญาตรีประสบการณ์การทำงานน้อย อายุมากไม่มีไฟในการทำงาน ไม่มีสิ่งจูงใจ ไม่มีผลตอบแทนที่ดี ขาดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การปฏิบัติงานจริงงานอย่างสม่ำเสมอ บางเรื่อง ไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ด้วยปัจจัยหลายอย่าง เนื่องมาจากปัจจัยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณระยะเวลา และตัวบุคคล ไม่มีการตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

**คำสำคัญ :** บทบาทหน้าที่การปกครอง, ผู้ใหญ่บ้าน

### Abstract

The objectives of this study were; The Village Governing Role of Headman in Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province. to study the role of the village headman of Muk Sub-District, mukdahan District, Mukdahan Province, to compare the role of the village headman administration of Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province and to study the problems and recommendations for the governing role of village headman of Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province. used and data were collected by Questionnaires role of the village headman and problems and recommendations for the governing role of village headman of Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province.

Quantitative research methodology was used and data were collected by Questionnaires from 397 samples living in Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province. The statistics used to analyze data in this study were the frequency, percentage, mean and standard deviation

Findings : 1) The governing role of village headman at Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province as a whole were at a high level with the average at 3.68 . As for each aspect of the role, the coordination was t a high level at

3.93, planning was at high level with the average at 3.80 , organizing was at high level with the average at 3.61, control and evaluation were at high level at 3.55, and manpower planning was at a high level, 3.50. 2) The governing role of village headman at Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province. Planning as a whole were at a high level with the average at 3.80. As for each aspect of the role, organizing was at high level with the average at 3.61, planning was at high level with the average at 3.50, the coordination was at a high level with the average at 3.93, control and evaluation were at high level with the average at 3.55. 3) As for Problems and recommendations for the governing role of village headmen at Muk Sub-District, Mukdahan District, Mukdahan Province were as follows; The village headman was called to the village committee and his family but could not attend the meeting at all. It causes problems in planning as planned. And there is no quarrel. There is a split between the parties, regardless of the interests of the village. It does not allow people to be involved in planning and decision-making in various jobs. The direction of some villages is not concrete in the direction of village development. Due to time issues. And the budget that comes down in space is not enough. Division of work does not work as it should. Due to Personal not Fully functioning of each unit. Some agencies are not systematically targeted. And in the Village Organized by Talented people in various Departments. Not enough Public relations Staff have no ability to help PR. Keep pace with the modern era. Like creating a website Because the good people to work in the sub-district administration organizations already. As well as the command line command. Not as fast as the headman sent directly. People who plan to have no ability or have a good leadership position due to limited education, undergraduate, little work experience. Very old, no fire in work No incentives No good return. Insufficient budget to coordinate with outside agencies. Some regular work practices do not follow the set plan, with many factors. Due to various factors such as budget, time and person, there is no monitoring of the performance of the standard.

**Keywords :** Governing Role, Headman

## บทนำ

ผู้ใหญ่บ้านถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการเมืองการปกครอง ที่ได้ถือกำเนิดและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมายาวนานตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โดยผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตหมู่บ้าน ที่เรียกว่า “การปกครองท้องถิ่น” จึงมีฐานะเป็น

ผู้แทนของรัฐที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และสวมบทบาทสองด้านพร้อมกันคือ กิ่งข้าราชการประจำและกิ่งข้าราชการการเมืองในระดับท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญของปกครองในส่วนท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทยในการเป็นผู้นำหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ ประชาชน ความสำคัญของผู้ใหญ่บ้านนั้น มีข้ออยู่ที่เป็นตำแหน่งที่ได้ตั้งกันมาเป็นเวลานานเท่านั้น แต่ผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อชุมชน ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีผู้นำ ซึ่งเป็นผู้นำโดยทางการ เป็นผู้ที่สามารถทราบข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และประชาชนให้ความศรัทธาเคารพนับถือและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ดังนั้นผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลสำคัญและจำเป็นต้องมีอยู่คู่สังคมไทย เนื่องจากประชาชนของประเทศกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในตำบล/หมู่บ้าน ดังนั้นผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นผู้มีความผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนมากที่สุด จนถึงปัจจุบันตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านถูกลดความสำคัญลง เนื่องจากการจัดระเบียบการปกครองประเทศได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านเกิดความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจในการปกครองท้องที่ระหว่างผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวแทนของราชการ ส่วนภูมิภาคและหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่บางอย่างทับซ้อนกันกับผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นผู้ใหญ่บ้านในตำบล/หมู่บ้าน จึงมีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความสามัคคีสร้างความเป็นเอกภาพและส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้าน/ตำบล เพื่อให้ประชาชนในตำบล/หมู่บ้าน มีความสงบสุขอยู่ดีกินดีอย่างเป็นรูปธรรม

### วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้ คือ

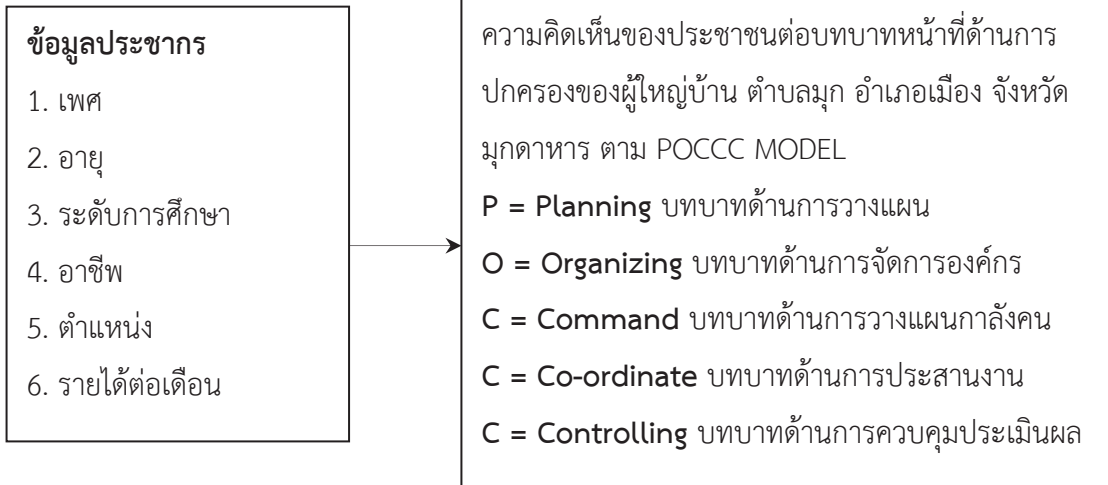
1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดในการศึกษาวเคราะห์ บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพ ประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้ดังต่อไปนี้

**ตัวแปรอิสระ**

**ตัวแปรตาม**



**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุก อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร” โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

**แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท**

Levinson (1964, อ้างถึงใน ประสิทธิ์ อินทโชติ, 2554, หน้า 9) ได้สรุปความหมายของบทบาท 3 ประการ คือ

บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดซึ่งหมายถึงหน้าที่อันควรกระทำ

บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง บทบาท คือ แนวทางบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

**แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ**

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภุชงค์ (อ้างถึงใน ไพบุลย์ ตั้งใจ, 2554, หน้า 30) ได้กล่าวถึง การบริหารงานเป็นการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติ (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

ติณ ประชัญพฤทธิ์ (อ้างถึงใน ไพบุลย์ ตั้งใจ, 2554, หน้า 36) ได้เสนอทฤษฎีสำคัญในการบริหารไว้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนด โครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

3. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหาร บุคคลดังกล่าว รวมถึงแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษา สภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

4. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

5. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อ สัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

6. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจอันดีร่วมกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

7. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงิน วางแผน หรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

#### แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

ประสิทธิ์ อินทโชติ (2554, หน้า 11-12) ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 โดยอธิบายได้ดังนี้

ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรใน หมู่บ้านของตนเป็นผู้ปกครองในหมู่บ้านและรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน โดยมี ประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่มีถิ่นที่อยู่ นั้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2551 ผู้ใหญ่บ้านได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นรายเดือน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อลาออก หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ ราษฎรในหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของราษฎร ผู้มีคุณสมบัติเลือกผู้ใหญ่บ้านเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ถูกปลดหรือถูกไล่ออก ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะพิจารณาเห็นว่ามีความบกพร่องในหน้าที่ หรือ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

#### แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

เดเนียล วิท (Daniel Wit) (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, หน้า 9) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไป ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน ทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจาก

ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

มอนตากู (Montagu) (อ้างถึงใน เจริญ รุ่งแสงจันทร์, 2555, หน้า 45) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบที่ตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของการบริหารราชการส่วนกลาง หรือภูมิภาค แต่ยังคงอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ

### แนวคิดเกี่ยวกับ POCCC

องรี ฟาโยล์ (Henri, Fayol) (อ้างถึงใน เจริญ รุ่งแสงจันทร์, 2555, หน้า 32 - 33) เป็นบุคคลแรกที่วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการปัจจุบันเรียกว่ากระบวนการบริหารจัดการ จัดการ มี 5 ประการ (POCCC) ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้
2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่างๆ
3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน
4. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ
5. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ฟาโยล์ มีความคิดเห็นว่า หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้น ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์การ เรียกว่า หลักการจัดการสากล 14 ข้อ (Fayol's 14 principle of management)

### วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้ประชากรในตำบลมุก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 6,934 คน จึงดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างไว้ โดยทำการชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ



แบบสอบถาม และให้ระยะเวลาให้กับกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามพอสมควร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้านมุข ตำบลมุข อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหารที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการเขียนความเรียงเป็นรายด้าน

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุข อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.4) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ 46.5) ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 30 - 39 ปี (ร้อยละ 34.7) รองลงมาคืออายุ 20 - 29 ปี (ร้อยละ 28.7) อายุ 40 - 59 ปี (ร้อยละ 20.7) และอายุ ต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 14.5) ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 37.3) รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 18.6) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 15.9) ปริญญาตรี (ร้อยละ 14.4) ปวส.หรืออนุปริญญา (ร้อยละ 12.1) ปริญญาโท (ร้อยละ 1.7) ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ อาชีพ อื่นๆ (ร้อยละ 31.7) รองลงมาคือ เกษตรกร (ร้อยละ 19.4) และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 14.9) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 14.1) รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 11.8) ข้าราชการ (ร้อยละ 8.1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ใน ตำแหน่งอื่นๆ (ร้อยละ 62.2) รองลงมาคือตำแหน่ง พนักงาน/ลูกจ้าง (ร้อยละ 29.7) และผู้บริหาร (ร้อยละ 8.1) กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 45.8) รองลงมาคือ 20,001 - 30,000 บาท (ร้อยละ 23.2) และ 10,000 - 20,000 บาท (ร้อยละ 18.7) 30,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 12.3)

2. บทบาทหน้าที่ด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุข อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.80$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการจัดการองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.61$ ) ด้านการวางแผนกำลังคน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.50$ ) ด้านการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.93$ ) ด้านการควบคุมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.55$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทหน้าที่ด้านการปกครองหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมุข อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร ผู้ใหญ่บ้านมีการเรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน และลูกบ้าน แต่ไม่สามารถมาประชุมได้ทุกครั้ง ทำให้เกิดปัญหาในการวางแผนต่าง ๆ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และเกิดการทะเลาะวิวาทไม่สามัคคีกัน มีการแบ่งแยกเป็นพรรคแบ่งฝ่ายกันไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของหมู่บ้านเป็นหลัก ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ การกำหนดทิศทางการของหมู่บ้านบางเรื่องไม่เป็นรูปธรรมตามทิศทางการพัฒนา



หมู่บ้าน อันเนื่องมาจากปัญหาด้านระยะเวลา และงบประมาณที่ลงมาในพื้นที่ไม่เพียงพอ การแบ่งงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากบุคลากรไม่ทำหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างเต็มที่ ทำให้บางหน่วยงานไม่เป็นระบบตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และในหมู่บ้านจัดคนเก่งตามหน่วยงานต่างๆ ได้ไม่พอเพียงพอ ด้านประชาสัมพันธ์ บุคลากรไม่มีความสามารถเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ให้ก้าวทันต่อยุคสมัยใหม่ได้ เช่น การสร้างเว็บไซต์ เพราะคนเก่งๆไปทำงานในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่แล้ว ตลอดจนการสั่งงานตามสายบังคับบัญชา ไม่รวดเร็วเท่ากับผู้ใหญ่บ้านส่งโดยตรง คนที่วางแผนไว้ไม่มีความสามารถหรือมีภาวะความเป็นผู้นำด้านนั้นๆ ดี อันเนื่องมาจากการศึกษาที่จำกัดไม่เกินปริญญาตรีประสบการณ์การทำงานน้อย อายุมากไม่มีไฟในการทำงาน ไม่มีสิ่งจูงใจ ไม่มีผลตอบแทนที่ดี ขาดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การปฏิบัติงานจริงงานอย่างสม่ำเสมอ บางเรื่อง ไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ด้วยปัจจัยหลายอย่าง เนื่องมาจากปัจจัยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ ระยะเวลา และตัวบุคคล ไม่มีการตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้และงานอาชีพต่างๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือหมู่บ้านที่ตนเองปกครองดูแลอยู่
2. ควรสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจให้กับลูกบ้าน ให้เกิดความเป็นกันเองและสามารถพึ่งพาอาศัยได้ในยามเกิดเรื่องหรือเหตุการณ์ต่างๆ
3. ควรจัดสรรเวลาการทำงานของตนเองให้เหมาะสม มีเวลาในการดูแลความเรียบร้อยและความเป็นอยู่ของลูกบ้านให้มาก ลงพื้นที่ในหมู่บ้านชุมชนเพื่อตรวจสอบหาสิ่งผิดปกติต่างๆ ที่เกิดขึ้น
4. ควรให้การสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานทางราชการในการเข้าไปปฏิบัติงานภายในชุมชน ท้องที่ของผู้ใหญ่บ้าน

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาต่อการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ในมิติต่างๆ
2. ควรศึกษาความมีจริยธรรมของผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ ที่มีความแตกต่างของบริบทของสังคม

### บรรณานุกรม

- เจริญ รุ่งแสงจันทร์. (2555). **บทบาทด้านการปกครองหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขา รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ซัชชัย จันทร์สว่าง. (2545). **บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- ประสิทธิ์ อินทโชติ. (2554). **บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2554). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 :  
กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์พุทธ  
ศาสตรมหาบัณฑิต. รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราช  
วิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). **การปกครองส่วนท้องถิ่น และอำนาจหน้าที่ของ  
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ  
สภาผู้แทนราษฎร.